

FERENCES·VILÁGMISSZIÓK·

M
17.294
7

MAGYAR
FERENCESEK

KINA FELÉ...

BUDAPESTTŐL—SHANGHAIG·

IRTA: P·KÁROLYI·BERNÁT·O·F·M·

2000-0

30 fillér

7-SZÁM

MIT AKARUNK?

A legszentebb krisztusi feladatot: a Missziós Gondolatot mindenfelé terjeszteni! Ott akarunk lenni mindenhol, hogy olvassanak bennünket és felfigyeljenek ránk!

Meg akarjuk ismertetni a legszélesebb néprétegekkel a legősibb missziós Rend, a Ferences Rend misszióinak Multját és Jelenét! A Mult vértőlázott talaján járnak a Jelen hőslékű apostolai szerte a világon!

E Füzet sorozat minden betűje, sora, száma; a népszerű leírások és személyes élmények, a csinos kiállítás és olcsó ár ezt a Célt akarja szolgálni! **TESTVÉR!** Olvass és ajánlj bennünket másoknak is! Apostola leszel Krisztusnak, az örök Misszionáriusnak!

- I. kötet: **A kínai nő.** (A bölcsőtől a sírig.)
 - II. kötet: **Kolibrik, papagályok, vampírok.** (Személyes élmények a misszionárius életéből).
 - III. kötet: **Asako.** (Egy japán kisleány igazi, megrendítő története a jelenből).
 - IV. kötet: **Kui Lan.** (Keleti asszonyors, melynek vigasztalan mostohaságába csak a keresztény hit visz fényt és boldogságot).
 - V. kötet: **Róma.** (Látogatás a missziók muzeumában.) P. Schrotty Pál OFM.
 - VI. kötet: **A kis José szeme.** (Konstantinápolyi műzaik.) P. Schrotty Pál OFM.
 - VII. kötet: **Magyar ferencesek Kína felé.**
P. Károlyi Bernát OFM.
 - VIII. kötet: **Villanó fények az őserdő mélyén.**
P. Witte Mihály OFM.
 - IX. kötet: **Kommunista kegyetlenségek Kínában.**
 - X. kötet: **Vadvirágok a kínai ugaron...**
M. Berárda magyar misszionárius.
 - XI. kötet: **A kínai nyomor poklában.**
P. Gábris Grácián OFM.
 - XII. kötet: **Csu Klári levelei a magyar kislányokhoz.**
-
-

Ferences Világmissziók

FERENCES VILÁGMISSZIÓK
BESZÁMOLÓK ÉS ELBESZÉLÉSEK

Szerkeszti:

P. GUTH GILBERT O. F. M.

Ötödik kötet: Magyar Ferencesek
Kína felé...

Magyar ferencesek Kína felé. . .

Egy misszionárius utinaplója

Budapest—Sanghai

Írta :

*P. Károlyi Bernát O.F.M.
kínai misszionárius*

Kiadja :

FERENCES MISSZIÓK ORSZÁGOS ÜGYVIVÓSÉGE
Budapest, II., Pasaréti-út 137,

M 17. 294/7

R
2

JACOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

B 6946/1979

LELTÁRI SZÁM

Nihil obstat. P. Justinianus Katona O. F. M. censor Provinciae.
Nr. 308—1942. Imprimatur. Budapestini, Febr. 8. 1942. P. Paulus
Schrotty O. F. M. Minister Provincialis. — Nihil obstat. P.
Raymundus Kováts O. F. M. censor Dioecesanus. Nr. 1148—1942.
Imprimatur. Vacii, Febr. 27. 1942. Vincentius Kovács eppus
consecratus, Vicarius capitularis.

Kiadásért felel: P. Károlyi Bernát O. F. M. Budapest.

Kapisztrán-Nyomda Vác. Felelős üzemvezető: Farkass K.

ELŐSZÓ.

Kelet felé fordul az egész világ figyelem-e. Az Ó és Újvilág roppant harca köti le az egész világ figyelmét. Hogy ki lesz a győztes ebben a hatalmas harcban, ma még nem tudjuk. De egyet tudunk, bárki is maradjon győztesen a csatatéren, a katolikus Missziók továbbra is teljesíteni fogják évszázados nehéz, küzdelmes munkájukat a lelkekért. Ez a lelki harc sokszor nehéz, sokszor véráldozatokat követel, gyakran vértanuk piros vére festi színesre az ősi kínai vagy japán ugart, de a Kereszt győzedelmeskedik minden ellenséges erőszakon.

Közreadjuk az első magyar ferences missziós csapat elöljárójának útiélményeit. Hosszú évszázadok óta az első bátor és eredményes vállalkozás, amellyel a magyar nemzet ismét szorosabban belekapcsolódott a missziós munkába. Nem egy magyar vonult már Keletre, hogy az elmúlt századokban Isten Igéjét hirdesse, de ezek a kezdeményezések az illető hithirdetők halálával véget értek.

A magyar missziós munka, amely különösen egy évtizede vett nagyobb lendületet, ma már szép eredményekre tud visszatekinteni. Ennek a munkának legszebb eredménye és a még szebb jövő reménye, hogy már két önálló magyar kínai missziónk van messze Keleten. A magyar nép jogos büszkeséggel tekinthet messze földön dolgozó magyar jezsuita és ferences hithirdetőire, akik magyar aka-

rással és magyar életkedvvel, törhetetlen lendülettel küzdenek Krisztus Országáért.

Nem a tudós és nem a riporter útivázlatai ezek a feljegyzések, hanem értékessé teszük ezt az útleírást azok az egyéni meglátások és élmények, melyek nem a világ fiainak hanem Krisztus követőjének lelkiületét tárják fel. A fiatalos püünkösdi tűztől hajtott hit-hirdető, aki előtt eddig teljesen ismeretlen világ tárul fel és aki nekimegy a teljes ismeretlen jövőnek, a felhőkarcolókon és csatahajókon, gyáarakon és gépeken kívül mást is lát. Lelket keres és ezt a lelket látja minden emberben, akár színes, akár fekete, akár sárga. Ezért küldetett: missus est!

Az első kis kötet a budapesti országúti plébániától a kínai Sanghaig tartó utat írja le. Naplószerűen és úgy, ahogy akkor feljegyezte. Ezért frissek és élénkek a feljegyzések.

A Sanghaitól Paokingig című kis kötetben pedig közöljük majd azt a hosszú és fáradságos utat, amelyet az első magyar misziós csapat Kína belsejében megtett.

Budapest-Pasarét, 1942. február hó.

P. Guth Gilbert, O. F. M.
szerkesztő.

Budapesttől-Shanghai.
Egy misszionárius útinaplója.

1929. szeptember 22. emlékezetes nap a magyar missziós gondolat történetében. Ekkor indult útjára az első magyar ferences missziós csapat Kínába. A Szentatya követek Orsenigo Caesare személyesen adta át lelkes magyar beszéd kíséretében a misszióskeresztet P. Károlyi Bernát, P. Tvukody Lucián, P. Erdős Apollinár, Fr. Tóth Titus, Fr. Scheibl Szabin, Fr. Gunszt Ede és Fr. Barát Benedek misszionáriusoknak.

A budai országúti plébánia hívei kísérték ki a déli pálvaudvarra, rokonainktól és jóbarátainktól búcsút véve a magyar és pápai himnusz hangja mellett gördült ki vonatunk a fedett csarnokból. Jóságos Főatyánk, P. Oslay Oswald a Kelenföldre kísért, ott egy meleg kézszorítással és ióságos tekintettel búcsúzott el tőlünk rám bízva a kis misszióscsapatot, mondván: Legyél atyjuk és anyjuk testvéreidnek... És mi némán, szótlanul ültünk órákon át a nagy érzések és elhatározások súlya alatt...

Nagykanizsán igen megható figyelemben volt részünk, a határrendőrség vezetője személyesen jött, hogy köszöntsön és szerencsés utat kívánjon a misszióba induló ferenceseknek. Örömmel úságot, mily meghatódott lélekkel hallgatták vigadói búcsúztatásunkat. Egy tisztet adott mellénk, ki átadion a jugoszláv hatóságoknak. A magyar határon egy-két percre megállt vonatunk, többek közülünk leszálltak, hogy egy néma csókkal búcsúzzanak el, talán az utoljára látott magyar

földtől és néhány kavicsot vigyenek emlékébe a messze idegenbe.

Reggel volt, mire a tengerhez értünk, már jó eleve figyelmeztettem társaimat, figyeljenek, hogy idejében megpillantsák a tengert, mert ez felejthetetlen látvány, — a háború alatt sokat jártam errefelé. Vonatunk a sziklás partról méltóságteljes lassúsággal ereszkedett le a tündérszép Miramare kastély mellett a hatalmas kikötővárosba, Triestbe.

Triest nem sokat változott a háború óta, legfeljebb forgalma sokszorozódott, de még úgy lehetett boldogulni németül, mint a háború alatt. Itt váltottuk be utolsó pengőinket és folytattuk útunkat a kékegű Itáliába. Könnyes szemekkel és meghatódott lélekkel lestük a Piave folyót, annyi ezer és ezer magyar honvéd hús temetőjét. Imádságos lélekkel dobtuk a folyóba virágcsokrainkat, mikkel híveink feldíszították kocsinkat. Azt a három szál piros szegfűt, melyet egy ismerősöm nyújtott át búcsúzsául, szintén a hősök emlékére a Piave hullámaiba dobtam... Így szakadt el az utolsó kötelék.

Páduában kiszállva, felkerestük az Il Santo, Szent Antalunk sírját, hogy a nagy misszionáriusnak közbenjárását és segítségét kérjük szinte emberfeletti vállalkozásunkhoz...

Páduából elmentünk a Ferencrend Kálváriájára, Alvernára. Sohase felejttem el azt a pillanatot, mikor egy fárasztó éjszakai út után felkapaszkodtunk a meredek úton az alvernai kolostorba és az egyik útfordulónál ott állt előttünk Szent Ferenc gyönyörű szobra, amint megveszi a gerlicét egy fiútól és már nyitja is kalitka ajtaját, hogy a fogoly ma-

darat kiengesse. Szinte gyökeret vert a lábunk, mintha élő jelenetnek lettünk volna a tanui és mi önkénytelenül rázendítettünk Szent Ferenc himnuszára, csak úgy visszhangzott az erdő a kis magyar csapat lelkes énekétől. Így vonultunk be az alvernai templomba és áhítattal borultunk le a szentélyben, ahol a keresztrefeszített Krisztus örökre eljegyezte önmagának az assisii Szegénykét és megpecsételte testét öt szent sebhellyel. Azt leírni nem tudom, milyen lélekkel jártuk végig a szent helyeket... Az újoncok sorában érdeklődéssel vettük körül a három kínai ifjút, kiket az anyaprovincia misszionáriusai küldtek Alvernára, hogy itt szívják magukba a ferences szellemet, ahol minden kődarab, fa és bokor legendákat mesél Szent Ferencről és társairól.

Szinte nehezen tudtunk elválni Alvernáától, hogy elmenjünk a ferencrend bölcsőjéhez, Assisibe és Porciunkulára. Ott miséztünk a porciunkulai kápolnában, ahol a nagy Szent annyi kegyelmet eszközölt ki Krisztustól az emberiség számára, ott térdeltünk a san damjanói csodálatos kereszt előtt és bensőnkben hallottuk: „Menjetek és építsétek fel házatokat a pogányok lelkében“. Szent Klára szegényes ebédlőjében élveztük olasz testvéreink vendégszeretetét. Mély hódolattal borultunk le az assisii bazilika alsó templomában, ahol kősziklába ágyazva fekszik a szeráfi Pátriárka teste... Éreztük, hogy innen kell erőt merítenünk nehéz missziós hivatásunk száz és ezerféle küzdelmeinek elviselésére.

Ilyen érzelmekkel és csodálatos benyomásokkal telítve érkeztünk az örök városba,

ahol rendünk Generálisa és P. Schrotty Pál definitor atyai szeretettel fogadtak, hol elkészítettek bennünket a hosszú útra.

Róma évezredes emlékeit a díszes bazilikákat csak futólag nézegettük végig, csak a katakombákban időztünk hosszabb ideig, hisz lázas türelmetlenséggel vártuk az indulás óráját. Mi már nem értünk rá, hogy a mult dicső emlékein révedezzünk, mikor előttünk áll a bizonytalan sötét jövő, a nagy pogány tenger, ahová Krisztus szeretete visz bennünket. Ép azért kitörő örömmel vettük a hírt, hogy október 26-án indul a hajónk. Gyermeki hódolattal csókoltuk meg a Szentatya, XI. Pius pápa áldást osztó kezét és izgatottan készülünk az utolsó szárazföldi útra, melynek végcélja: Brindisi.

A hajón.

Végre teljesült a vágyunk. Október 26-án reggel fél 8-kor Brindisibe értünk. Egész éjjel utaztunk, — kiszállva a vonatból, barátságtalan szeles eső verte arcunkat, még jó volt, hogy várt bennünket a Lloyd-Triestino Társaság egyik alkalmazottja, aki átvéve podgyászainkat, a hajóhoz kísért bennünket. Több hatalmas hajó között ott fehérlett a „Viminale“ is, mely több mint hat hétig otthonunk leend. A határrendőrségi irodában átnézték útleveleinket és mi szinte izgatottan, gyermeki örömmel másztuk meg a nagy hajó létrát. Legtöbben közülünk nem láttak még hajót, szinte lélegzetviSSzafojtva mentünk végig a hosszú fényes folyosón. Két-két kabinban

kaptunk helyet. Tehát hármasával fogunk lakni. Igen barátságos, tiszta szobácskák, — az ágyamból egyenesen a tengerbe látni. Sok-sok kofferunkat elhelyezve, — széjjel néztünk a hajón...

Igen érdekes társaság utazik a hajón. Olaszok, németek, angolok, két kínai, japán, néhány indiai és mi hatan magyarok, — meg egy fiatal szaléziánus, ki az apácákat kíséri Japánba, szintén magyar származású. Nyolc szaléziánus apáca is utazik velünk Görzből. A 18.000 tonnás hajó legnagyobbbrészt árut szállít, Fiumében sok magyar buzát és vagy 6.000 tonna magyar cukrot raktak a hajóba, rengeteg bort és olajat is szállítunk.

Délben az ebédet már hajón költöttük el, — ezalatt állandóan dolgoztak a daruk, — rengeteg árut halmoztak fel a hajó gyomrában. A mi hatládánkat egyszerre húzták fel, csak úgy recsegett, ropogott a vékony deszkából összerótt ládánk, — megjósoltam ezt már otthon is. — A délután folyamán kézi podgyászainkból kiszedtük a legszükségesebb holmikat, — sorsot vetettünk, hogy kié legyen az emeletes ágy...

Estefelé nagy figyelemmel kísértük az előkészületeket a hajó kifutására. Hat órakor végre eleresztették az utolsó tartó kötelet is és mi lassan-lassan távolodtunk a partról, — elszakadt az utolsó kötelék, amely bennünket a régi világhoz, Európához fűzött! Isten veled Európa, Isten veled napsugaras Itália, — Isten veled drága, édes magyar Hazánk!! Mindíg tovább és tovább sodródtunk a parttól, — mindenki egy könnycseppet törölt ki szeméből. A város ívlámpái is csak apró mécsesekként világítottak és végre eltűntek, csak

a világító torony vakító fénye villant időközönként a hajóra, — végre az is elveszett a tenger hullámaiban... Es mi álltunk szótlanul csendben... Végre P. Apollinár bájos hangja szakította meg az isteni csendet s rázendített az „Ave Maris stella“-ra s mindnyájan: magyarok, németek, olaszok és lengyelek nagy áhítattal fújtuk. Utána előkerültek a legszebb Mária énekek. — De megszólalt az estebédet jelző kong — s mindenki a fényesen kivilágított ebédlő-terembe sietett. Szinte bizarrul festett a fényesen kiöltözött hölgyek és a frakkos urak között az ebédlő közepén elhelyezkedett barna csuhás Szent Ferenc fiainak csoportja, pelyhedző bajusszal és szakállal. — Közben a szél mindig hevesebb lett, a hajó erősen ringott s mi elég feszesen ültünk a fényes asztalnál, a fekete frakkos pincérek meg egymás után szolgálták fel az ételeket.

Nem is kísérlem meg, hogy étkezésünket leírjam, csak azt jegyzem meg, hogy a szerény talján koszt után nagyon jól esett mindnyájunknak ez az úri vacsora... Vacsora után P. Apollinár kivitette a kis harmoniumot a fedélzetre és elkezdődött az éneklés, a jó testvérek meg segítettek, — kínai szomszédunk is előjött és ő is dúdolgatta a szép magyar nótákat. A lelkes éneklésben el is feledkeztünk a hajó ringásáról. Kilenc órakor elvégeztük a „Recollectiót“ (esti ima) hazai módon, azzal a különbséggel, hogy a Lorettói litániát énekeltük, — a jó matrózok is nagy gyönyörűséggel hallgatták. A „Tota pulchra“ és a „Maria Mater gratiae“ lelkes hangjaira még az indusok is előbujtak ponyváik alól és úgy hallgatták. A mi kiszolgáló pincérünk

meg mindig ott van, — örömmel újságolta, hogy ő is tertiarius! Hűséges jó fiú! Mire esti imánkat befejeztük, sápadtak, zöldek lettünk. Egyesek lefeküdtek, — én meg feltámolyogtam a fedélzetre, — de hiába sétáltam előre-hátra, hiába feküdtem le a nyugszékekre, — nem használt semmit, hatalmas hajónk csak úgy táncolt a hullámok hátán — és a halak megkívnáták a jó vacsorát...

Jó későn volt, mire lementem a kabinomba lefeküdni. Aludni nagyon jó a ringó hajón, — az ember szinte bölcsőbe képzei magát, amit édesanyja ringat. Akik korán feküdtek le, azokat éjszaka fogta el a „Mal di mare“...

Okt. 27. Krisztus Király ünnepe.

Hogy készültünk a mai napra és összerőtten, betegen ébredtünk fel. — A velünk utazó apácák legtöbbje nem is tudott áldozni. Közülünk a legjobban Szabin testvért verte le lábáról, — reggel felkelt, de nem bírta soká, — visszafeküdt az ágyba. Felállítottuk a kis tábori oltárt, — de csak később, szinte lopva mertünk misézni. P. István, a kis olasz páter nem tudott. Tíz óra után mertem csak hozzálátni és hála Istennek, sikerült, hol az ágyba, hol az oltárba kapaszkodva elvégezni a szentmisét, mely alatt buzgón kértük a Tengernek királyát, hogy védje, oltalmazza kised csapatunkat... Ebédre nagyon gyéren jelentkeztek, — elmaradt a vidám és hangos játék a fedélzeten, — csak a komoly angolok, ezek az öreg tengeri medvék szívták egyked-

vűen pipájukat... De estefelé kissé alábbhagyott a szél, — a nap is kisütött s mi is fellegzettünk. — Másnap a legszebb időre ébredtünk. Gyönyörű napsütés, — csendes kéklő tenger, — szinte nem is akartuk elhinni, hogy tengeren járunk. Pedig szépen haladunk Port-Said felé, óránként 21 km-es sebességgel. Egymás után hagyjuk el balra a görög szigeteket. Kezalonía, Zante, Peloponnészosz, Kréta, és Gardó, — kietlen, égbe meredő sziklák, — az ember önkénytelenül is arra gondol, hogy vajjon miből is él a tengerpartok lakossága?

Okt. 28. Hétfő. Gyönyörű napkelte. Elvesztettük végkép a partokat szemünk elől, — három napig csak vizet és a kék eget fogjuk látni. A tegnap este megbeszélt napi-rend szerint, — ma a szentmise után megtartottuk az elmélkedést a hajó fedélzetén, — beleszöve a nap felkeltét. Istenem! de nagyok és csodálatosak a Te műveid! Oly csendes ilyenkor még a hajó élete, — a civil utas alszik, a matrózok nesztelenül mossák a hajó fedélzetét, — a mi lelkünk meg kitágult, hogy magunkba szívhassuk a Teremtő jóságát...

Reggeli után megtartottuk az első angol órát. Angol nyelv nélkül nem igen boldogulhatunk Keleten, ép azért elhatároztuk, hogy naponként két órát közösen, a többi szabadidőnket pedig privatim az angol nyelv elsajátítására fordítjuk. A testvéreknek kissé nehéz lesz, — mert szegények elszoktak az írástól és a szellemi munkától, — Benedek meg is jegyezte: ez nehezebb a favágásnál, — de nagy igyekezetet látok bennük. Nekem kell a tanító mester szerepét vinnem, — erre sem gondoltam volna, hogy amikor életemben elő-

szőr veszek angol gramatikát a kezembe, már professzornak kell lennem, — de a szegény ember úgy segít magán, ahogyan tud. Úti-társaink közt vannak németül beszélő angolok, — azoktól majd megkérdezem a kiejtést, — mert amint látom, ez lesz az egyedüli nehézségünk...

Kedden estefelé már feltűnt néhány vi-torlás a messze láthatáron, jelezve, hogy közeledünk hosszú útunk első állomására...

Port-Said.

Okt. 30. Szerda. Nagy sürgés-forgás van a hajón, — éjfél után 1 óra és mégis mindenki talpon van, — sokan le sem feküdtek... Port-Said előtt vagyunk. Hatalmas ívlámpák világítják meg a kikötőt, — a világító torony meg időközönként vakító fényt vet hajónkra. Egymás után surrannak el mellettünk a kisebb-nagyobb hajók, — jobbra-balra fülsike-títő lármával folyik a hajók ki- és berakodása... Az öreg Viminale is lassít, ekkor egy leírhatatlan érdekes kép rajzolódott le hajónk körül: száz és száz csónak, motoros, mint valami méhraj fogta körül hajónkat. Egymás után jöttek fel a kivilágított hajó létrán fizes- (nem feszes!) szolgák és katonák kíséretében a kikötő orvosa, a vámőrök és a többi hivatalos személy... Majd a rakodó munkások színes csoportja, azt hiszem ebben a városban van képviselve Ázsia és Afrika valamennyi népe a barna arabtól a legfeketebb szerecsenyig. Szabin testvér úgy örült, mint egy gyermek az első néger láttára, egész na-

pon át azt nézte... Alvásról persze szó sem lehetett. Beültem tehát a társalgóba és írtam a Főatyának. Az egész hajót meglepték a kereskedők, — mindent lehetett itt venni. Drága szőnyegeket, selymeket, papucsot stb. Az egyiktől vettem egy csomó gyarmati bélyegsorozatot és elküldöttem Mór atyának. Megmisézve, Apollinárral mi is kimentünk a városba, — Gazella nevű kis csónakon mentünk a partra, persze ez is 6 Lira volt fejenként. Felkerestük a ferencesek szép templomát, itt leborulva a Legfölségesebb előtt hálát adtunk utunk eddigi sikeréért! — Bementünk a kolostorba is, — egy jó képű német fráter fogadott bennünket, — az atyák mind olaszok. Kávéval kínáltak meg bennünket s aztán az egyik kairói páter kísért bennünket a városban. A templommal szemben van a Jó Pásztor apácák hatalmas intézete, — szerettem volna bemenni, hogy átadjam a kecskeméti főnöknő üdvözlétét, de nem volt időnk, mindössze másfél órát tölthettünk a városban. Feladtuk leveleinket s vettünk magunknak egyegy trópusi parafa angol kalapot a. 25 lira értékben és 6 drb. fehér panama kalapot a. 15 líra. A város érdekes keleti színezetű, — mindenki az utcán tolong, vagy a pult mögött élénken gesztikulál, — s föltűnő, hogy majdnem minden második-harmadik üzlet *illat-szerkereskedés*, akárcsak Romániában, — ezek a csúf emberek mennyit áldoznak a test-kultuszára. — A tengerparton érdekes jelenetnek voltunk tanui. Az egyik élelmes néger borbély ott állította fel műhelyét. Vendégét ráültette a kikötő vas oszlopára és nekilátott a munkának, — 40 C° melegben... A város képe nem sokat mutat. A forgalmat lóvasút

bonyolítja le. A kikötő képe végtelenül érdekes és tarka. Egész sereg hajó tartózkodik állandóan itten, — imponáló a „szuezi társaság“ mórstílusú palotája és az angol tengerészeti palota. Délután négy óra lett, mire a sok árut ki-berakták két oldalt az oda hozott hatalmas sleppekre. A parti őrség és hajó személyné szorgosan átnézték a hajót, — vajjon minden idegen lement-e s akkor az „Actil“ nevű kis vontató gőzös kihúzta hajónkat a kikötőből és mi szép lassan elindultunk a szuezi csatornán át a Vörös-tengerbe. — Brindisiből—Port-Saidig megtettünk 935 tengeri mérföldet, azaz 1731 km-t.

Suez.

A csatorna elején áll a lángeszű francia mérnöknek a csatorna létrehozójának, Lesseps-nek a szobra. A csatorna megépítése hatalmas munka volt. Port-Saidtól—Szuezig 85 tengeri mérföld 157.42 km. Eredetileg csak 6 m. mély volt és 80 széles, — ma már 10 m. mély és jóval szélesebb a kisebb hajók már egész nyugodtan elmehetnek egymás mellett, — csak a mi hajónknak kellett az egyik kitérőben félre állani egy angol és holland hajó elől. Állandóan dolgoznak rajta, — erős vasbeton lapokkal van kirakva a homokos part, — a part közvetlen közelében húzódik le a vasúti vonal is. Óriási jövedelme van a szuezi csatorna részvénytársaságnak. Minden átmenő hajó fizet tonnánként: 7.5 Frankot, személynként: 10 Frankot: 128.000 Frank volt a mi hajónk áthajózása. Gyönyörű út volt a

csatornán át, — a tenger mindkét oldalán messze belenyúlik a szárazföldre, — az ázsiai partokon óriási sóhegyeket halmoztak fel a tenger vizének elpároltatása által. Mi is rengeteg ilyen sót szállítunk. Éjjel érkezünk Szuezbé, — nem kötöttünk ki, csak horgonyt vetve mindkét oldalon folyt a rakodás. — Reggel felébredve egy mocskos néger vigyorgó arcát látom az ablakban. Reggel fél hatkor folytattuk útunkat. A Vörös tengeren megilletődéssel néztük a Sinai- és a jobbra-balra égbe meredő sziklás hegyeket, melyek már oly sok történetnek tanúi voltak! Az egyik homokos partnál találgattuk, hogy vajjon itt keltek-e át a zsidók, a tengeren. Óriási melegek vannak már, — a testvérek most már elővették a vékony szövetből készült habitust. Az órát is mindennap 20 perccel igazítják előre. Napközben több hajó elvonulása szakította meg az egyhangúságot.

Nov. 1. *Mindenszentek ünnepe.* A Vörös-tenger kellős közepén ünnepelünk. Mi a kabinban miséztünk, — a hallban 9 órakor volt mise a hajó utasai, tisztjei és legénysége részére. Egy olasz szaléziánus tartotta, P. Apolinár orgonált. P. István két fölvételt is készített róla. De az utasok nem igen vettek részt, — annál buzgóbban a legénység, — a tisztok is, — de hiányzott a kapitány.

Délután lélekben hazajártunk szeretteink és hőseink sírjához, buzgón imádkozva róttuk le a kegyelet adóját, megemlékeztünk a legnagyobb temető a *tenger halottjairól* is. R. in p.

A meleg most már szinte kibírhatatlan, — míg a három misét elvégeztem a kabinban, csurom vizes lettem, hiába járt a ventilátor

fejem felett. — Az egész délutánt angol fordítással töltöttük el.

Nov. 3. Vasárnap. Az olaszok nagy ünneplésre készülnek, az egész hajót fellobogózták. A fegyverletétel napját ők a győzelem ünnepének mondják. Mi csendes szomorúsággal gondoltunk vissza a 11 évvel ezelőtti történet eseményekre, — magam is szomorú tanuja voltam Fiume elvételének, megszállásának... A hajón nem tartottunk közös misét, — mert a legénység el volt foglalva, délen érkeztünk Massaua-ba, Eritrea olasz gyarmat kikötőjébe. Az egész város és a kikötőben horgonyzó hajók fellobogózva. Különben borzasztó kietlen képet mutat a város és környéke, csak itt-ott egy-egy pálma vagy zöld bokor, — a tengerparton kereskedelmi épületek, — három nagy bank, — két minaret, — a parton meg a rengeteg félmeztelen néger, — az úgynevezett rendőrök, furcsa öltözetükben. Istenem! hogy elnéztük ezeket a félvad, elcsigázott embereket. Igazán sikerült a nyugati kultúrának jármába fogni ezeket a szerencsétlen népeket, — mennyire kiuzsorázzák őket, — hogyan dolgoznak éjjel-nappal valami monoton nótát dudolgatva, mint az igavonó állatok. Mily rettenetes bűz árad ki testükből, hogy az ember nem tud soká mellettük maradni. Oly csenevész, fejletlen, abnormis népfaj. A legtöbb mohamedán, — a keresztények kis keresztet hordanak mellükön és tisztességesen kezét csókolnak. — A gyermekek egész napon át a hajó körül úszkálnak és várják a bedobott pénzdarabokat. Egy egész csomó krajcárunk és nikkal pénzünk maradt, — ezzel mulattunk. Oly ügyesen víz alá buknak a bedobott pénz-

darab után, — elkapva szájukba veszik és várják a másikat. — Mohón kapkodtak a magyar két filléres után nem ismervé értéküket, — de másnap már okosabbak voltak, felkiáltva: „non bono“ — és eldobták a magyar és idegen pénzt!

Nehezen tudott hajónk kikötni, — s utána egész napon át a Fiumében felszedett magyar cukrot rakták ki, — amelyet a négerek hátukon hordtak a szomszédos raktárba. Büszkén hallgattuk, mikor az angolok olvasták: „Made in Hungary“. Délután mi is kimentünk a városba, felkerestük a katolikus misszióstelepet. Egy végtelenül kedves kis templom, emeletes paplakkal. Nyitva lévén, beléptünk és mély hódolattal és hálával imádtuk a kenyérszínében jelenlevő Krisztus királyt, aki a négerek közt is uralkodni akar. Immaculata oltárkép Szent Ferenc atyánkkal. Köröskörül keresztút, — nagy ablakok üveg nélkül, — egyáltalán sehol nincs üveg az ablakokon. A sekrestyén át a missziós házba mentünk, hol két kis tiszta fehér ruhába öltözött néger fiúcska foglalkozott, az egyik a szentségi áldásra parazsat készített a thuribulumba. — Olaszul értettek s rögtön fölszaladt az emeletre a páterért. Kellemes meglepetéssel hatott ránk megjelenése, — Szent Ferenc fia hófehér habitusban s fekete emberek között. — A társalgóba vezetett bennünket és megkinált *Dréher* sörrel. Otthon talán el sem hinnék, *Dréher* sörrel, szerezcsen országban. — Megmutatta kis kertjét, az óriási pálmákat, — gyönyörűen fejlődne a flóra, de nem lévén eső, minden elpusztul. Nyáron 50—60 C° van. Az olasz kormányzóság vízvezetékét rendezett be, most azzal öntözik a

kerteket. Végtelen kedves volt, — hogy felhasználta az alkalmat és rögtön meggyónt az egyik olasz páternél. — Utána megnéztük a néger városrészt, egyszerű léckerítéses szellős kis bódék a házaik, nálunk a birka-ólak is különbek. Össze-vissza szaladó rozoga autóbuszok teszik mozgalmassá az utca képét, melyeken csak négerek és arabok utazgatnak, még az oldalakra is kapaszkodva. — Megnéztük az érdekesen keleti stylben épült fehér kupolás kormányzói palotát, mely gyönyörűen beleillett a pálmaligetbe s megállapítottuk, hogy mily szép volna egy keleti stylben épült kupolás templom egy keresztel, — nem pedig az európai minta szerint épült kis kápolna, mely teljesen elút a környezetből s melyet a benszülött soha nem vallhat a magáénak. — Egy árnyékos helyen leültünk és nézegettük a négerek egyetlen fatörzsből készült csónakját, melyet oly ügyesen vezettek a kis pöttömnyi félmeztelen néger fiúk és lányok... Szabin bement a vízbe, mely egészen meleg volt s felszedett egy néhány kilónyi kagylót. 6 órára visszamentünk a templomba szentségi áldásra. — Kis néger ministráns szorgoskodott az oltár körül, gyertyát gyújtott s oly komolyan hajtott térdet valahányszor az oltár közepére ért, majd kezdetét vette az ájtatosság, — felváltva latin és olasz nyelven imádkoztak, — néhány apáca olaszul énekelt... Oly idegenül éreztük magunkat, — egyetlen egy olasz hölgy volt a templomban az apácákon és páteren kívül s ők olaszul imádkoznak és imádkoztatnak a négerekkel is. Istenem! mennyivel máskép szállna fel ennek a szegény népnek imája Istenhez, saját egyszerű nyelvén. — Külön-

ben általános hibája ez az olasz és francia misszióknak. — P. Apollinárral erősen megfogadtuk, hogy mi más módszert fogunk használni.

Visszamenet az olasz kolónia kivilágított házait nézegettük, mindenütt, még a misszió iskoláján is ott a kivilágított „fascies”... A benszülöttek is minduntalan a fascista köszöntéssel üdvözölnek bennünket.

Hétfőn feladtuk leveleinket, teleragasztva mindenféle bélyeggel és délben elindult a hajónk, hogy nyolc napi szüntelen út után 1870 mérföldet megtéve kikössünk Elő-Indiában Karackiban.

Eddigi utunk

Brindisi—Portsaid	935 mérföld
Portsaid—Suez	85 ”
Suez—Massau	970 ”
Massau—Karacki	1870 ”
	3860 mérföld

azaz: 7130 km.

Okt. 4—11-ig úton, egy teljes héten át vizen. A hajósok óhaja teljesült, megváltozott az időjárás és kellemes, hűvös szelünk volt az egész héten át, — úgy hogy nem szenvedtünk a melegtől ép a legrosszabb vidékeken, Aden és az arábiai partokon. Érdekes jelenség a Vörös tenger kijárójánál egy sorban álló nyolc-tíz, a tengerből kiálló sziklatömbök, az úgynevezett apostolok, mintha a tenger bejáratát őriznék. — A szeles idő ránk nézve volt kellemetlen, különösen csütörtök és péntek volt megint két kritikus napunk, — P. Stephano két napig feküdt is tőle. Végig az arab partvidék mentén északkeletre, — az óránk már 5 teljes órával jár előbbre... A lefolyt hetet nagyon jól hasz-

náltuk fel. Mindennap megtartottuk az elmélkedést, — két-két angol órát, — s mondhatom szép eredményt értünk el, — a jó testvérek nagyon szorgalmasak, — és az esti imát. — Jó kínai szomszédunkkal egészen megbarátkoztunk, velünk együtt végzi a rekreációt, — s már előre meghívott vendégségbe Sanghai házába, hol felesége várja három kis gyermekével... Szombaton este, recollectio után mindig közösen végezzük a lelkiismeretvizsgálást és a szentgyónást... Megkértem a hajó főpincérét, tekintettel arra, hogy sokan vagyunk, pénteken szolgáljanak fel nekünk bőjtös ételt, — a legnagyobb szívességgel kitűnő bőjti ebédet és vacsorát kaptunk... Szombaton szokás ellenére még egy kevés eső is esett. Este a kapitány névnapjára ünnepi vacsora és tánc. A hölgyek és urak mindenféle maskarába öltözködtek és reggel háromig mulattak. Oly sokszor eszünkbe jutott, hogy a Titanic is egy ilyen táncmulatság közben ütközött össze — a jéghegygyel!... No de nekünk nem kell félnünk, mert erre nem uszkálnak jéghegyek...

Karacki.

1929. nov. 11-én. Hétfőn reggel hét óra tájban szép lassan befutott hajónk a jól megerősített és jól védett kikötőbe, — állandóan három-négy hadihajó cirkál a környéken, — az egyik földsávon több üteg ágyú torka mered a közeledő felé. Ez az első kikötőnk Ázsia földjén. — Az első benyomásunk szintén olyan, mint Port-Said-ban; — sok-sok színes,

piszkos, rongyos ruhájú sötét-képű, turbános alak várja a hajó érkezését... Hajónk megállott a nyílt vizen és várta az orvosi vizsgálatot, — afrikai kikötőből érkezünk, ott álmokor van, — a hajó teljes személyzetét megvizsgálják, vajjon nem hurcoljuk-e be a járványt Indiába... Az orvosi viziten átesve, — mely csak külső formáság, — az útleveleket láttatmozzák és mi kikötünk s rálépünk a hatalmas Anglia legnagyobb gyarmatának, Indiának földjére. Mi is fölkészülödtünk. Előszedtük fehér kalapjainkat és kimentünk a város megszemlélésére. Rengeteg koldús, feltűnő sok vak kíséri az embert utcákon át, — de nem szabad alamizsnát adni, — akkor nem tudnók őket lerázni. A város elég messze van, villamossal egy félóra, de a kikötő mellett épült egy külváros, Keamari néven, itt csupa benszülött hindu lakik. Van egy kis katolikus templomuk, benszülött indiai pappal, Goából. Megnéztük az iskoláját és templomát... A városka az angol hatóság által épített barak-házakból áll, minden ház előtt lefolyó csatorna és vízvezeték van, — Istennem, mily piszok volna itt, ha hatóságilag nem szorítanák a tisztaságra. A legtöbbje meg hindu pogány v. mohamedán. A nők arany v. ezüst karikát hordanak az orrcím-pájukban és nagy gyűrűt, peracet a lábukon.

Kedden délelőtt kínai barátunkkal be mentünk a városba. Szép házak, széles jól gondozott utak vannak, de ezenkívül piszok és piszok. A tevék megrakodva, a szegény pupos ökrök nyögve húzzák a kétkerekű taligákat. — Minden ház üzlet és mégsem lehet valamire való dolgot kapni. Gyertyát az egész városban nem találtunk... Sokat jártunk-

keltünk, de a katolikus templomot mégsem találtuk meg, — a skót templomhoz vezettek, — majd egy nagy modern kórház előtt vitt el útunk. Rengeteg a trahomás és a siphilis beteg. — Végre találkozunk egy kínai kucséberrel, az irányít bennünket oda... Gyönyörű, három hajójú templom egy nagy park közepén, — előtte egy több méter magas fehér márvány Jézus-Szíve szobor. Jobbra az apácák leányiskolája, hátul a plébánia és zárda épület, — balra egy külön nagy udvarban a fiúiskola és gimnázium. A katolikusok nagy része évszázadokkal előbb bevándorolt és a benszülőtekkel kevert portugálok...

Elsőrendű intézet. Négy jezsuita páter és két benszülött indus pap áll a misszió élén. Érdekes, az egész misszió a német jezsuiták munkája, de a háború alatt el kellett hagyniok az országot és most spanyol jezsuiták vannak a helyükön, — az iskolában csak angolul tanítanak... A hinduknak nagy iskoláik vannak szerte a városban.

Három napig vesztegelt itt a hajónk, ez alatt igen keveset aludhattunk, egész éjjel rakodtak. Itt rakták ki azt a többezer tonna magyar cukrot, (mezőhegyesi és nagybecskereki) melyet Fiumében felvettek. A tisztek és utasok egyik része éjjel elment teknősbéka vadászatra, hoztak is haza két hatalmas példányt, — jó egy méter átmérőjű a teknőjük, — ha felfordítják tehetetlen és képtelen tovább menni.

Megérkezésünk napján, nov. 11-én ünnepelték az angolok a fegyverszünet, — a győzelem napjának évfordulóját. 5000 tengerész vonultattak végig az utcákon, mindenki piros papírból készült pipacsot viselt a kalapján...

Végre csütörtök reggel elindultunk Colombo felé. 1347 tengeri mérföldet teszünk meg Ceilonig. Végig a part mentén. Szinte azt vesszük észre, már jobb a tengeren, mint a piszkos szárazföldön... P. Apollinár de sokszor mondja, — ha nem lenne szerzetes, csak tengerész v. alföldi juhásznak menne.

Bőjt. Pénteken szépen megbőjtöltünk, — angol óráinkat is szorgalmasan folytattuk. Szombaton kikértem a nagy raktárból ládáinkat, egyrészt már nagyon aggódtam sorsuk miatt, — másrészt vasárnap engem kértek fel a legénység és utasok miséjének a megtartására, — a legszebb mise ruhát akartuk fölvenni. Minden szépen rendben volt, — a monstrancia, a kelyhek és miseruhák. Vasárnap fél 10-kor volt a mise, a szolnokiak által felajánlott fehér gotikus casulában miséztem. Az apácáknak és utasoknak rendkívül tetszett, P. Apollinár szépen énekelt.

Nagy meleg idő van, csak este naplemente után hül le egy kissé a levegő, de a kabinban alig lehet megmaradni, — csak úgy 12 óra felé lehet elaludni.

Nov. 18. Hétfő. Ma reggel hagytuk el az indiai partokat s estére talán kikötünk Ceylon szigetén Colombóban s ezzel már megtettünk: 5197 tengeri mérföldet: 9624 kilométert.

Colombo.

Nov. 19-én Colombo, Ceylon szigete.

Tegnap este búcsúzott egy igen rokon-szenves utitársunk, Miss Monica de Saram, —

egy előkelő ceyloni familia leánya, ki négy évet töltött Olaszországban... Elkérte címmunket és megígérte, hogy állandóan figyelemmel fogja kísérni misszióinkat... Szegény! még nincs megkeresztelve, — de nagy tisztelője Szent Ferenc atyánknak és Szent Antalnak, megígértük, hogy imádkozni fogunk érte...

Tegnap este tíz óra tájban tényleg megvillantak a sötét éjszakában Colombo lámpái és mi lassan a kikötő felé usztunk, — nagysokára jött ki a kísérő hajó, hogy annak kapitánya vezesse be hajónkat a zárt kikötőbe. Óriási forgalmi kikötő, rengeteg hajó áll meg itt útjában.

Az angol hatóságok először is az útleveleket vizsgálják át és láttamozták, mert anélkül senki sem léphet partra. Motorcsónakok állnak az utasok rendelkezésére. 12 órára végre megállt hajónk s mi nyugovóra térünk.

Reggel megmisézve, — kimentünk a városba. Colombo, Ceylon sziget székvárosa 300.000 lakossal bír, — köztük 50 ezer katolikus, a többi hindu, mohamedán. Itt tűnt fel a Keleti városok egyik érdekes közlekedési eszköze a riksa, egy igen helyes kétkerekű kis födeles kocsi, amelyet a gyors lábú hinduk húznak... Óriási konkurenciát csinálnak szegényeknek az autók és a villamos... 20 cent-ért egy jó félóráig hurcolják az embert...

Gyalog indultunk el, — az egyik utcában kis templomra és iskolára akadunk, — az iskola testvérek iskolája volt, barátságosan fogadtak és megmutogatták az iskolájukat... Az egyik fiú elvezetett az utca másik

végén álló templomhoz, ahol Oblátusok laknak. Sajnos, a missziónáriusok nem igen bírják a latin nyelvet, — de dicséretükre legyen mondva a benszülött papok mindenütt jobban beszélnek, mint az európai hithirdetők.

Ezek megmutatták az utat, jobban mondva felültettek a villamosra s az elvitt az érdekes üzletekkel ékeskedő utcákon át az érseki palotába. Az érsek nem rég halt meg. Igen szívesen fogadtak, ebédre is meghívtak, de mi azt megköszönvén áldást kértünk az ott vendégeskedő indiai püspöktől és elköszöntünk. Érdekes megjegyzése volt ennek a Sweizből oda származott püspöknek, mikor meghallotta, hogy magyarok vagyunk: Az oláhok ugyan jó nagy darabot raboltak el az Önök országából...

Megjegyezte még, hogy az első missziónáriusok Indiában ferencrendiek voltak és most egy sincs... pedig de milyen nagy munkátér nyílna meg a számukra...

Az érseki kertben két felvételt is készítettünk, körülöttünk állnak a félmeztelen szingaléz férfiak. Egy vezetőt adtak mellénk és az elkísért a Mária-missziónáriusnők zárójába. A főnöknő osztrák és így igen szívesen fogadott, — jó hideg limonádéval és banánnal meg is vendégelt és utána két német nővérrel megnéztük a kórházat. Egy óriási kiterjedésű kórház, — minden kórterem külön pavillonban, — 800 beteggel, 67 nővér szorgoskodik a betegek körül és gyakorolja az irgalmas szeretetet, — s imádkoznak állandóan a pogányok megtérítéseért... Egy kis pozsonyi magyar apácát is találtunk közöttük, szegénykének még a lélekzete is elállt, mikor magyarul szóltunk hozzá!! — Két

bonzot is meglátogattunk, — azoknak külön lakosztályuk van.

De vissza kellett sietnünk, — mert hajónk fel akarta használni a jó időt, hogy még napnyugta előtt elhagyhassa a kikötőt, — mert igen gyakran hirtelen jövő zivatar megakadályozta az elindulást, — és tényleg jó volt, mert két órán belül olyan hatalmas zivatar ért utol bennünket, — fönséges látvány volt az ég sötétségében a cikkázó villámoktól szakadó esőt nézni, — mely kissé lehűtötte a 40 fok Celsius levegőt...

Az út Penang-ig 1280 mérföld, — naponkint kíváncsian nézegettük a kapitány szobája előtt kifüggesztett térképen a kis zászlócskát, mely hajónknak pontos helyzetét jelezte déli 12 órakor. — Ez a hét nap csodálatosan szép volt, oly tükör-síma volt a tenger, melyet csak a hajó hullámai és az időközben felröppenő halak törtek meg...

Szorgalmas tanulással töltöttük az időt.

Penang.

Penang, ez a 12.400 lakosu város a maláji félsziget nyugati partján a Straits Settlements kapuja.

Nov. 24-én vasárnap reggel érkeztünk meg, — délelőtt nem mentünk ki, hanem a kis szalonban tartottam a misét, szép magyar énekek kíséretében.

Délután áteveztünk a szigetre és megnéztük a *Snake temple* — a kigyók templomát. Érdekes kis sziget, — a híres bálvány templom a városon kívül van, — pompás be-

tón úton jut ki az ember, sűrű pálmák és bõtermesû rizsföldek között fekszik az erdekes kínai stílusban épült kigyotemplom. Az ember szinte visszariad, ha meglátja azt a sok száz- és száz kigyot, amelyek lassan tekergöznek a számtalan faagon és torzsón, vagy az üvegszekrények mögött. A templom őrzoje rögtön hozza a fott-tojasokat, hogy áldozzuk fel a kigyok szellemének. Természetesen visszautasítottuk. A sok európai turista, kínaiak és hinduk naponta százával etetik a kigyokat. Az egyik missziós naver egy szentelt ermecskét dobott közéjük, erre en megjegyeztem, „ezt a gonosz szellemet csak imadáság és bojt által lehet kiűldozni, mert tulajdonképpen nem a kigyókban rejtõzik, hanem az emberek lelkében.” A városba visszatérve, — amelynek lakossága nagyobbrészt kínai, — elõször voltunk tanúi egy pogány-kínai temetésének, amelyen végighurcolják a halott elõtt a pagodák isteneit és ez a látvány úgy lesujtja az embert, és önkénytelenül arra gondol, mily hatalmas van még az ördögnek az emberek fölött. Mennyi munkába, verejtékbe és imádságba kerül még, míg az Isteni Ige megtestesül ez emberek között. Estere már tovább is indultunk Szingaporéba, — csodálatos, mily pazar itt a növényzet mindenütt, — a sziklás hegyek csúcsán, — a tenger partján meredeznek a hatalmas pálmák...

Ez volt a legrövidebb útunk, mindössze 373 mérföld, — már kedden reggel ki is köttünk Sumatra egyik kis szigetén, hol a Schell R.-T.-nak van egy óriási olajtelepe, hogy a hajó ellássa magát a szükséges olajjal Japanig és vissza! Gyártelepén 16 ezer olajkannát gyártanak kilenc órai munkaidõ

alatt... Itt láttuk először a modern gyáriparszalagrendszerét.

Délután átmentünk Singaporéba, hol három napot töltöttünk...

Singapore.

Singapore a Straits Settlements fővárosa félmillió lakossal, püspöki székhely, — két kínai kat. templom. Angol flotta bázis.

A távolkelet kapuja és Anglia hatalmának egyik őrzője. Anglia nem is sajnál semmi költséget, hogy bevehetetlenné tegye. Singapore egyébként sziget, a Maláji félsziget déli csúcsán. Újabban egy hosszú töltés köti össze a félszigettel, ezen megy át a Singaporet—Penanggal összekötő vasútvonal és autópút. Singapore Kelet egyik legszebb városa. A malájiak ugyan itt is az ő megszokott cölöpházaikban laknak, de az európaiak és gazdag kínaiak gyönyörű parkoktól körülvett fehér márványpalotákban élnek. 140 km-nyire az egyenlítőtől a nap ugyancsak erősen éget, de a gyakori esőzések következtében mégis minden zöldel ebben a forróságban. Lakosainak nagyobb része kínai, hiszen a kereskedelem és ipar, mint általában Keleten, az ő kezükben van, és nagyjából ők pénzelik a kínai forradalmak hadvezéreit is.

Itt intéztem el a karácsonyi levelezést... Edével megnéztük a várost. Kis hat üléses autóbuszok szaladgálnak az utcákon és villamos autók. — S. Andreas Cathedrále anglikán templom megtévesztésig katolikus.

Megismerkedtünk egy Cheong John fia-

tal előkelő kínaival, ki meghívott uzsonnára is. Érdekes, díszes ház. Nagy család. Lefényképeztük. Házioltár Szent Antal, Szent Ferenc szoborral, kis lurdi barlang ékesíti a kertet.

Indulás csütörtök reggel Manilába. Ez utunk 1447 mérföld volt, — mit hajósaink megjósoltak, be is következett, — alig hagytuk el a sok szigettel védett kikötőt és északra fordultunk, megindult a tenger. Óriási hullám-hegyeken táncolt a hajónk, — három-négy napig csak álltuk az ostromot és rendszerint megtartottuk az angol órákat, — de végre szinte az ember idegére ment. Látni a sok ide-oda dülöngő embert, a vígság, kedély és játék eltűnt a hajóról.

Dec. 1-én reggelre kelve megváltozott az idő, — erősen közeledünk a manilai öbölbe és így védve vagyunk az északi szelektől.

Manilla.

Manilla a több ezer szigetből álló ország, a Fülöp szigetek fővárosa. Gyönyörű fekvése van. Sziklás szigetek sorfala mellett vezet útunk az öbölbe a buja növényzet, a kialudt kráterek, mintegy keretbe foglalják a várost, melyet Kelet gyöngyének is neveznek, nem annyira gazdagsága és szépsége, mint inkább fekvése és évszázados kultúrája miatt. Itt hamisítatlan nyugati keresztény kultúrát találtunk. Mintha álomban járnánk, mert mióta Port Saidnál Ázsia földjére léptünk, lelkünk-re nehezedett az ázsiai népek elesettsége, az a nagy testi-lelki nyomor, amely maga a po-

gánság. Hiába hivalkodnak a kikötő városok bankpalotái, óriási raktárházai, ezek árnyékában is meglátjuk a nagy nyomort. És ime most itt járunk a középkori kereszténység egy itt felejtett szigetén, a boldogság városkájában. Mintha egy ősrégi spanyol városban járnánk, kifogástalan barokk stílusban épült egy-két emeletes családi házak, szép, tiszta utcák. Minden utcában egy-egy hatalmas templom, iskola és kolostor. A székesegyház meg vetekszik bármelyik nyugati város bazilikájával. A templomok és kolostorok hatalmas kövekből épültek, s vastag falai között az ember nem is hinné, hogy trópusok alatt van. Mint mondták, hogy a gyakori földrengések miatt van, mert ezek a kövekből összerótt épületek nem dőlnek össze. A Domonkosoknak, Jezsuitáknak, Ágostonrendieknek, Ferenceseknek nagy kolostoraik vannak. Épp keddi nap lévén, egész napon át seregestől jöttek le a hegyekről és a távoli szigetekről a jó filippinók, hogy gyermekeiket felajánlják Szent Antalnak. Ott térdelt ájtatosan az ártatlan feketeszemű gyermeksereg kordával övezve és liliomot tartva, várva a pater áldását. Még ma is bámuljuk a spanyol hódítók és annak a néhány ezer szerzetesnek a munkáját, mellyel a nagy pogány tengerből egy keresztény népet teremtetek. Közel 500 évig megőrizte ez a nép függetlenségét és keresztény kultúráját. A Ferences barátok kolostorában nyolc képet mutattak, melyen megörökítették a Guardián személyében a várost védelmező tábornokot, kik nem egyszer megmentették a várost és a szigetcsoportot a betörő kínai és japán kalózok ellen. Délután már el is indult hajónk Hong-Kongba.

Ismét egy pompás, — leírhatatlan szép napunk volt, — különösen szép a naplemente, — mint Colombo és az Indiák közt. Száz és száz sziklaszirt áll ki sötétén a ragyogó tengerből, — itt-ott egy-egy várszerű építmény, — elrejtett üteghelye, mind megannyi védőbástyája *Hong-Kongnak*, az angol imperium ez igen fontos helye, mert ezzel egész Dél-Kína kapujának kulcsát tatja kezében... — Ezer- és ezer halászbárka tarkítja a sziget környékét. Halászok itt születnek, legtöbbje itt is hal meg a bárkáján. Egy-egy taifun ezreket pusztít közülük. Csak az menekül meg, aki idejében valamelyik sziget odúiban tud megbujni. Megérkezésünk előtt is volt egy ilyen hatalmas vihar, mely több ezer tonnás hajókat vetett molóra. Az angolok az első opium-háború idején — épp 100 éve, — szállták meg Hong-Kongot és a félszigeten levő „Kilenc sárkány“ városkát a mai Kow-long-t. Viktoria a sziget északi lejtőjén épült. Mögötte az 560 m magas hegy a legmodernebb ütegekkel, erődítményekkel ellátva.

Hong-Kong.

Dec. 2-án késő este úszott be méltósággal a városba. Olyan pazar kivilágítás és az ezer egy éjszaka meséit felülmúló panorámát nyújtott a milliós nagy város, mely felülmulta az eddigi látottakat...

A hegyoldalon épült város, — a tengerparton az ezer színben ragyogó reklámok, Budapest—Bécs villanyreklámjai szinte eltör-

pülnek. — mert ha van szépség, úgy a kínai betűkkel lehet azt elérni.

Haiónk a nvilt vizen vetett horgonyt, — s ilyenkor mindig előlről kezdődött az a színes és soha el nem feleithető kép, — hogy milven macska-üggevességgel kapaszkodnak fel a különböző árusok. Géder József magvar szaléziánus három társával és két anáca útrakészen várnak. Jönnek is értük. Kerec József szaléziánus, ki tíz éve működik már Kínában és Hainan szigeten igen szép missziót alapított. Az első magvar szó hosszú tengeri útunk alatt... Sok-sok hírt és szomorúságot mondott Kínáról. — mindenben megerősítette a haión is felfogott rádió híreket. Kwantung forrong, sok missziót feldúltak. — a hithirdetők közül még számosan a rablók és kommunisták kezében, kikért óriási váltságdíjat követelnek.

Másnap megnéztük intézetüket. Több száz növendék, szabóság, cipész és asztalosműhely, nvomda. Meglepetésül szolgált az intézet fuvószenekarának szép játéka.

Érdekes város, — mint minden keleti, csak a mesében és a bűvös éjszakában szép, úgy kiábrándul az ember egy kis félórai séta után. Óriási paloták, üzletek és forgalom, — milvent mi szegény kirabolt magyarok el sem tudunk képzelnéni... És piszok, meg bűz... És mindenütt kínai felírások. Óriási, nyolctíz méteres plakátok lógnak le fényes aranyos cirádás betűikkel. Fehér-vörös drapériák az utcákon át, — szemem alig bírt betelni... Itt láttam először tipegni a kínai selyemnadrágos nőket „liliom lábacskaikkal“, — szájalmas kép — és a komoly, minden színben pompázó tógás férfiakat. Európai

embert alig látni. A másfél milliós városban mindössze 12 ezer külföldi él. Óriási kereskedelme van. 1925 bojkot előtt naponta 200—300 hajó futott be kikötőjébe...

Dec. 3-án délután el is indultunk, mély sóhajjal, — az utolsó 821 mérföld tengeri útunkra. Óriási erődök, páncéltornyok védik az angol impérium eme előretolt pontját... Megdermedten állunk meg... Meg is szólal a hamburgi gyáros: és ilyen hatalommal vetjük mi fel a harcot... kínai barátomnak odasúgom, ezt soká tudja visszaszerezni Kína, — öntudatosan mondja: A mienk lesz az fegyver nélkül is...

Másnap igen erős viharok, — a rádió ciklonokat jelez, a partokon hadihajók cirkálnak, — mert a kalózok nyílt vizen támadtak meg egy angol hajót, a kapitányt és két tisztet lelőttek, de a hajón elrejtőzött kínaiak még sem tudták elfoglalni a drótsövénnyel védett parancsnoki hídat, erre felgyújtották a hajót, százan és százan a tengerbe vetették magukat... A mi hajónk tisztjeit és legénységét is felfegyverzik... így folytattuk utunkat a háborgó tengeren, — sokszor majd ég felé álló hullám-hegyről le, hullám-hegyre fel. Ilyen viharban haladtunk el Formosa szigete mellett.

Utolsó napunk a tengeren.

Dec. 6. Hajónk egész közel jár a partokhoz. A vihar szünőfélben. Este fél 6-kor látam először lenyugodni a napot Kína földjén. Mint egy sárga izzó léggömb ereszkedett le a felhőtlen égről. — Úgy függött egy darabig szinte mozdulatlanul, — már azt hittem nem akar lenyugodni... És amint a nagy, pogányságban elmerült birodalom fölé utoljára nézett, mintha könnyes lett volna fényes arca. Mindíg vörösebb és vörösebb lett a part és a tenger egészen a Viminaleig... És hirtelen eltűnt a fénye... És így fénytelen és könnyes tekintettel tűnt el... És én most Haza gondoltam... Ilyen könnyes szemmel búcsúztatott a magyar nép, hogy a lelki sötétségben járóknak, megvigyuk a hit világosságát.

Dec. 7. Reggelre kelve már elvesztettük a tenger kékségét, — piszkos-sárga hullámokba ömlik a Jantsekiang vize a tengerbe... Csunya ködös az idő, nemsokára befordulunk a folyók királyába. A kék folyó. Csunya szél. A partokat nem látjuk, mert állítólag 17 km. széles. Rengeteg vitorlás hajó, — állandóan túlköl, — hogy a másik hajóval össze ne ütközzön, — mint mesélik, nem rég futott neki az egyik utasokkal tömött kínai parti hajó egy japán hajónak, — s néhány óra alatt elsüllyedt és nagyon kevés utast lehetett csak megmenteni. Észrevétlenül futott be hajónk Wangpov-ba, most már látjuk mindkét partját, — nem szélesebb, mint a mi Dunánk, — óriási erős folyása van, csak úgy küzködik a Viminale, lefelé megy, 25 km. sebességgel

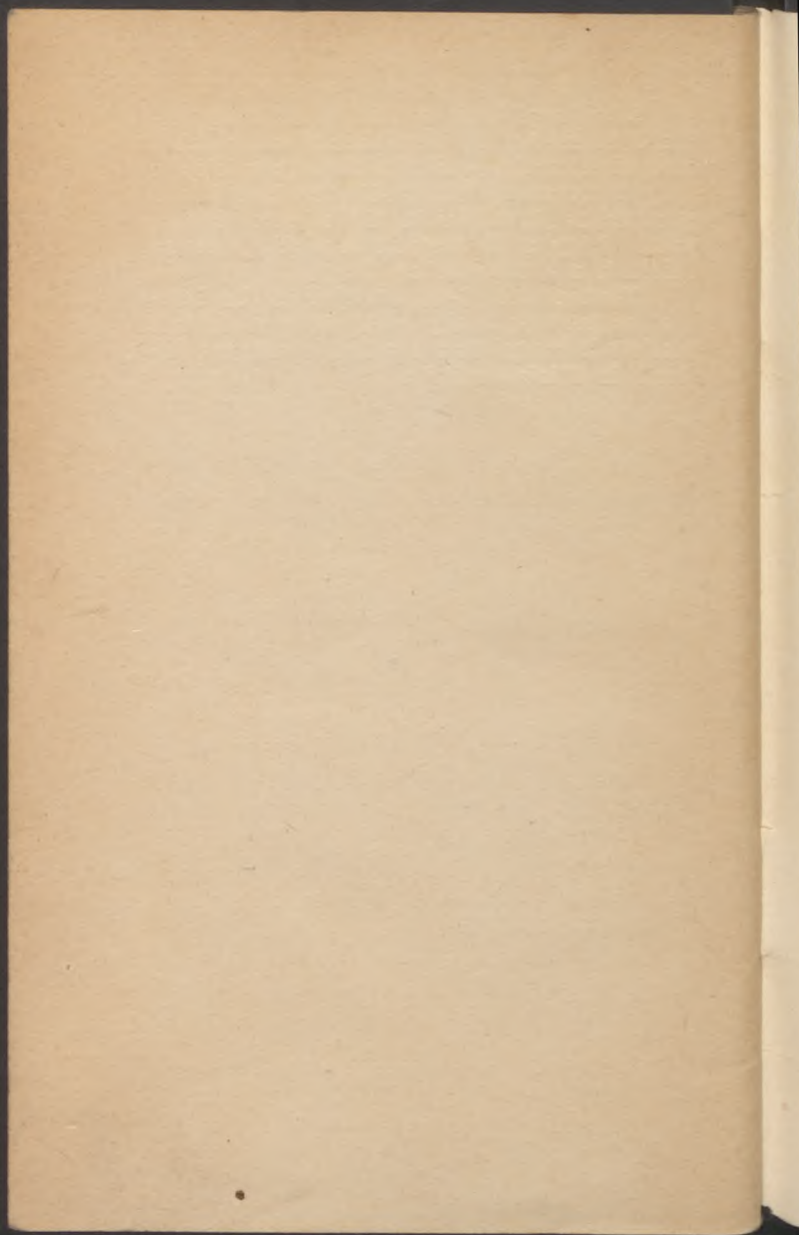
folyik... Itt Shanghai, hol a 80 szög alatt törik, fekszik Shanghai, a világ IV. kikötője... Már látjuk a nagyvárosokat jellemző óriási gyárkéményeket, — a forgalom óriási, — délután 3 órára végre kikötünk... A világ valamennyi hajója szinte itt ad találkozót. Fűlsiketítő lármával folyik a ki- és berakodás, — míg hajónk lassan megfordul, hogy a Loyd Tr. rakodón kikössön, — volt alkalmunk szemlélni...

Szikratáviró útján küldött sürgönyünk jelezte érkezésünket s így meleg szeretettel várt bennünket Thomas Pacifik német missziós, hogy átsegítsen a vámvizsgálat nehézségein, átvette podgyászainkat és mi hálatelt szívvel és nagy mély sóhajjal vettünk búcsút Vimanelétől, — melyik 6 hétig kedves otthonunk volt. Szinte rosszul éreztük magunkat a piszkos, locs-pocs szárazföldön. De nem sok időnk maradt az érzelésre, — két autóval rohantunk az ismeretlen város óriási forgalmi utcáin egy kis *Otthonba*, a Franciscan Pr., mely a tizenhat ferences missziós telepnek mintegy személygyűjtő állomása és vezérkari központja... P. Jansen Deotatus egy őszbeborult kedves holland úr, — a ház Urához, — a kápolnában lakozó Úr Jézushoz vezetett, hogy megköszönjük a hosszú viszontagságos tengeri út alatt élvezett oltalmát és segítségét. Hálatelt szívvel borulunk le az Oltáriszentség előtt, — gyermeki bizalommal tekintettünk a Tengerek csillagára, ki — az oltárról terjeszti fölénk áldó karjait, — s miután az első percek meghatottságából felocsudtunk, — szinte örömkönnyek közt tört fel a sóhaj keblünkéből.

A másnapi ünnepre feldíszított oltár leg-
szebb ékessége: egy *mezőkövesdi matyó* him-
zésű oltárterítő, — mintha a magyar lélek, a
magyar szeretet símogatná bársonyos kézzel
gondterhes homlokunk. Soha sem hittem
volna, hogy a jó matyók munkája annyira
beleillik a kínai miliőbe...

Másnap dec. 8-án ünnepélyes Te Deu-
mot tartottunk, mely alatt a latin énekek
mellett felhangzottak a mélabús magyar ád-
venti és Mária énekek...

Szent Ferenc fiai 700 év óta

a pogányok millióit vezették Krisztus aklába.

Te

is részt vehetsz ebben a most is folyó gigantikus munkában. Neked is közre kell működnöd a hitterjesztésben. Légy tagja a

Ferences Missziószövetségnek

Évi tagdíj egy pengő. Ennek fejében ingyen kapod egy évig a Ferences Missziók szép kiállítású és tartalmas havi folyóiratát az

I S T E N D A L O S A I T.

Kérj ismertetést a Ferences Missziószövetségről.

SZENT FERENC HÍV...

Aki ferences szerzetespap vagy testvér akar lenni és Krisztushoz vezetni embertársaít, küldje be folyamodványát a következő címre:

SZENTFERENCRENDI TARTOMÁNYFŐNÖKSÉG

Budapest, II. kerület, Margit-körút 23. sz.

Gimnáziumot végző ifjak a jászberényi Szeráfi Kollegiumban folytatják tanulmányaikat.

Jelentkezni bármikor lehet!

Kapiatrán
Myamda
Vác